ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ – БЪЛГАРИЯ
НАУЧНИ ТРУДОВЕ, ТОМ 38, КН. 1, 2000 – ФИЛОЛОГИИ
PLOVDIV UNIVERSITY „PAISSII HILENDARSKI“ – BULGARIA
SCIENTIFIC WORKS, VOL. 38, BOOK 1, 2000 – PHILOLOGY

М. КУЗОВА, Р. ЧОБАНОВА. *РУССКИЙ ЯЗЫК. ЛЕКСИЧЕСКИЙ КУРС ДЛЯ СТУДЕНТОВ-РУСИСТОВ ПЕРВОГО И ВТОРОГО КУРСОВ*. ПЛОВДИВ, ПЛОВДИВСКО УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО, 2000. 420 СТР.

Анна Липовска

Учебникът е част от серия учебни помагала на същия авторски колектив (вж. М. Зозикова, М. Кузова, Р. Чобанова. *Учебник по лексике русского языка для студентов-филологов*. Пловдив, Пловдивско университетско издателство. 1998), успешно използвани от вузовете в страната през последните учебни години. Предвижда се тази серия от помагала да задоволи нуждите за провеждане на занятия по практически руски език (лексикален аспект).

Ученикът е част от задълбочената работа на специалисти, които притежават необходимите знания по теория на езика и методика на чуждоезиковото обучение и богат опит в преподаването му във висшето училище.

Концепцията, която е послужила за база при разработването на предлагания учебник, е представена в уводните думи. Водещи принципи са тематико-ситуативният, комуникативният, принципът на концентризма. Тази концепция е залегнала и м основата на издадения първи учебник за трети и четвърти курс, чието естествено начало е обсъжданият учебен комплекс. Известно е, че принципът на комуникативност не е нов за методиката, тъй като езикът е средство за общуване и той се изучава с такава цел – да може да осъществява комуникация. В последните години този принцип излиза на преден план и се превръща в определящ при структурирането на учебното съдържание в много учебници по чужд език. Обучението се реализира с помощта на регистрирани речеви модели в ситуации, близки до тези, случващи се в ежедневния живот. Това, разбира се, не изключва от учебния процес обяснението на закономерностите, довели до построяването именно на тези, а не на други речеви единици, и от тук – до осъзнаването им. Веднъж осъзнати, те могат по-нататък да бъдат автоматизирани и употребявани с необходимата скорост в потока на речта. Принципът на комуникативност не бива да се противопоставя на принципа на системност и на принципа на съзнателност. Авторите на учебника са се опитали на намерят нужното съотношение в прилагането на посочените принципи, като са целяли на този етап от обучението да бъде достигнато такова ниво на практическо владеене на руския език, което да позволи на студентите да го използват за удовлетворяване на актуалните си комуникативни потребности в конкретни ситуации от социално-битовата и културната сфера на общуване.

Организиращо начало в учебника са отделните *тематични блокове*:

(1) *Знакомство. Национальная принадлежность. Профессия. Возраст;* (2) *Внешность, характер и темперамент человека;* (3) *Одежда. Обувь;* (4) *Семья. Родственные отношения;* (5) *Дом. Квартира;* (6) *Еда. Питание;* (7) *Здравоохранение. Болезни;* (8) *Образование. Учеба в школе, в вузе;* (9) *Книга. Библиотека;* (10) *Время. Часы. Календарь;* (11) *Почта. Телеграф. Телефон;* (12) *Спорт.*

Спазвайки принципа на приемствеността и принципа на концентризма, наред с материала, имал вече своето място в учебниците по руски език, предназначени за средното училище (срв. „Контакт“; "Русский язык? Нет проблем!" и др.), в представените теми авторите предлагат изключително богат нов материал. Ето защо, така нареченият от авторите ***"Лексический минимум"***, който отваря всяка една от темите, има пълното основание да претендира за "лексический максимум". Тази част от тематичните блокове носи в себе си характерните белези на тематичен речник, учебен речник, речник на съчетаемостта, тълковен речник.

Овладяването на лексиката на този етап от обучението е организирано на качествено ново равнище: предвижда се самостоятелна професионално структурирана работа с различни видове речници, разграничаване на активен и пасивен речников запас; представяне и усвояване от страна на студентите на групи от думи, устойчиви съчетания, речеви модели в различен режим и др.

Предвидените дейности, формиращи лексикографската компетентност на студента, са неоспоримо достойнство на учебника.

Добрият подбор на ***текстовете*** към всяка тема е важна предпоставка за поддържане интереса на студентите към изучавания език. Скучният, несъобразен с възрастта на обучаваните текст е по-скоро враг, а не помощник в процеса на усвояване на чужд език. В учебника на М. Кузова и Р. Чобанова висока стойност придобива изключително богатата и интересна текстотека. В нея е отразен погледът на съвременника, което е от много голямо значение за оформянето у студентите на обективно мнение за страната, хората, езика на които те изучават. Текстовете са източник на богата лингвокултурологична информация – абсолютно необходим елемент в обучението по чужд език.

Работата върху конкретни ***текстове*** се предшества от предтекстови задачи, които помагат на студентите при разбиране съдържанието на текста.

Следват ***упражнения***, които предполагат работа на лексикално равнище (работа с речникови тълкувания, задания за усвояване на семантичната, лексикалната, синтактичната съчетаемост и др.); свое място имат упражненията с граматическа насоченост и упражненията за превод от руски на български и от български на руски.

В тази система от упражнения особено място заемат задачите, които провокират студента да изкаже личното си мнение и по такъв начин да се включи в предвидените беседи и дискусии по определени тестове или по отделна тема. Този тип упражнения са изградени на основата на вече разиграни микродиалози в определени ситуации, които са част от обширните дискусии. Подготовка за тях са и упражненията, развиващи монологичната реч.

По такъв начин авторите се стремят да постигнат комуникативните цели по различните видове речева дейност: говорене (монологична реч – преразказ на текст, отговор на проблемен въпрос; диалогична реч; полилогична реч – участие в дискусии); четене (изразително четене, четене наум с цел откриване на смислови центрове); слушане

(възприемане на тест от различни източници); писане (съставяне на план и конспект на прочетен тест, кратък отговор на проблемен въпрос, есе).

Особено внимание заслужава решението на авторите да снабдят учебника с материал, който е предназначен за ***самостоятелна работа***.

Представеният учебник, предназначен за обучението на студенти-русисти по практически руски език (лексикален аспект) във висшите училища, по своя замисъл и практическа реализация представлява едно сполучливо решение на задачите, поставени в програмата за обучение в рамките на образователната степен бакалавър от системата на висшето образование.